

Llwybr Safonau Gofal Dementia Cymru

Disgrifyddion Safonau
Lefel Uchel

www.phw.nhs.wales

Llwybr Safonau Gofal Dementia Cymru

Mae'r safonau ar gyfer gofal dementia wedi cael eu cwmpasu yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf gyda mwy na 1800 o bobl yn amrywio o bobl sy'n byw gyda dementia i sefydliadau'r sector gwirfoddol ac ymarferwyr ledled Cymru a'r Deyrnas Unedig.

Mae'r gwaith hwn wedi cael ei arwain gan Welliant Cymru yn rhan o'r Rhaglen Gofal Dementia ac fe'i cyfarwyddwyd gan ofynion Cynllun Gweithredu Cymru ar gyfer Dementia, a oruchwylir gan Grŵp Goruchwyllo Gweithrediad ac Effaith ym maes Dementia (DOIIG) Llywodraeth Cymru.

Mae ugain safon, a gwtogwyd o fwy na chant o safonau posibl, ac maen nhw'n treiddio'n fanwl i'r hyn y mae pobl yn credu y bydd yn gwneud gwahaniaeth cadarnhaol i ofal dementia yng Nghymru. Maen nhw wedi'u cynllunio i fod yn ddynamig, a gellir ychwanegu neu ddileu safonau trwy ymateb i werthusiad a thystiolaeth ategol. Mae'r ugain safon yn perthyn i bedair thema:

Hygyrch, Ymatebol, Taith, Partneriaethau a Pherthnasoedd wedi'u hategu gan **Garedigrwydd a Dealltwriaeth**

Datblygwyd y safonau gan ddefnyddio Fframwaith Cyflawni Gwelliant Cymru. Yn rhan o'r gwaith hwn, datblygwyd Fframwaith Cyflawni dwy flynedd i'r rhanbarthau yng Nghymru ar gyfer y cyfnod 2021 – 2023.

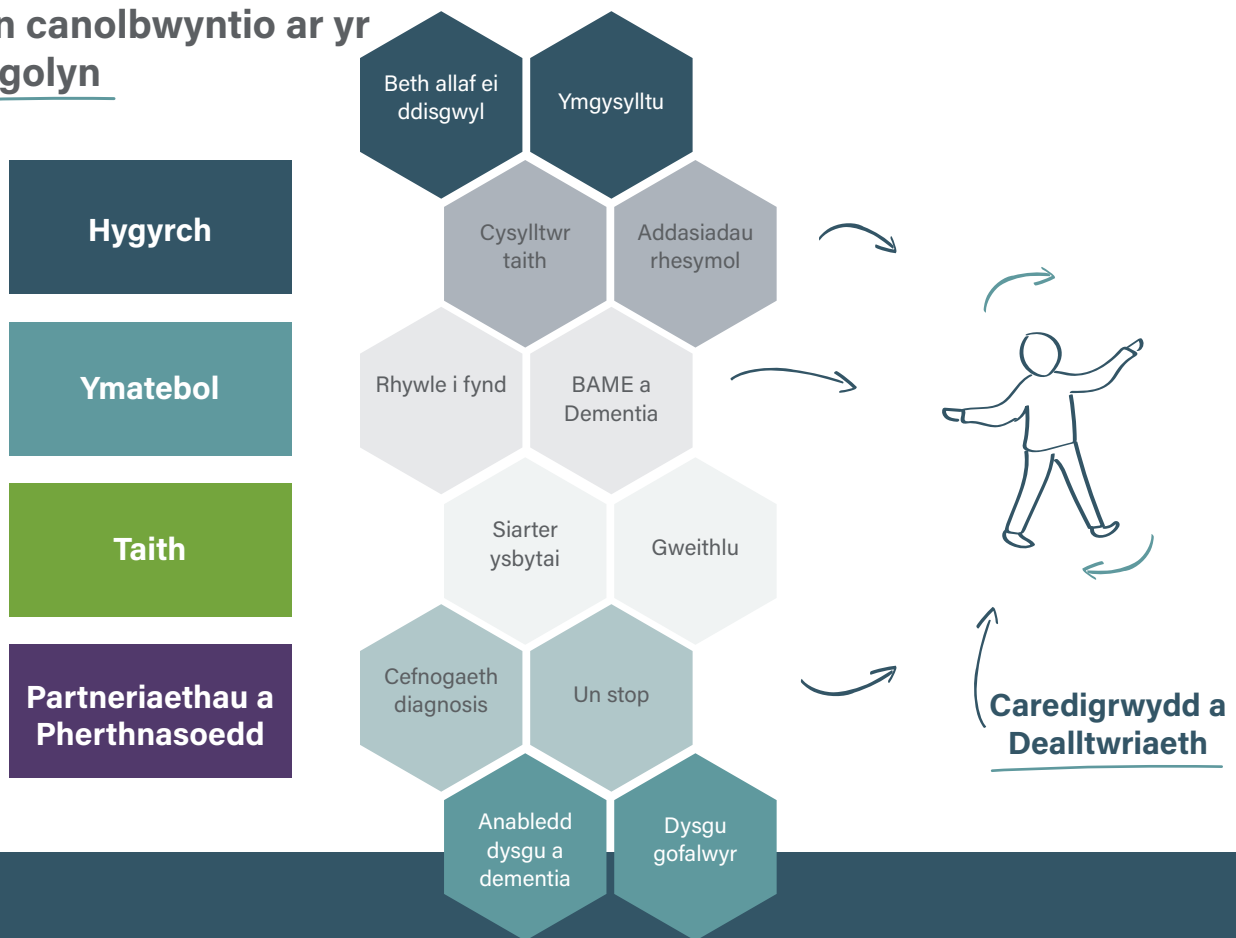
Bydd y Fframwaith Cyflawni hwn yn helpu'r rhanbarthau i fabwysiadu a gweithredu'r safonau trwy gynnig cefnogaeth a chymorth yn ystod y flwyddyn gyntaf i ymgysylltu, cydgyhyrchu, cwmpasu, paratoi a hunanasesu. Bydd yr ail flwyddyn yn canolbwyntio ar roi'r safonau ar waith.

Mae'r safonau'n canolbwyntio ar yr unigolyn ac yn darparu dull rhagweithiol o fodloni anghenion ieithyddol pob unigolyn. O ran siaradwyr Cymraeg, defnyddir y Cynnig Rhagweithiol i ddarparu gwasanaethau sy'n bodloni eu hanghenion ieithyddol fel rhan naturiol o'u gofal, ac i sicrhau bod cleifion a gofalwyr perthnasol yn cymryd rhan yn wirioneddol ac yn derbyn y gofal a'r driniaeth gorau posibl.

Helpu pobl o bob cymuned i ymgysylltu a chael y gefnogaeth sydd ei hangen arnynt, er enghraifft pobl o wahanol ddiwylliannau a chefnidiroedd fel grwpiau Du, Asiaidd ac Ethnig Leiafrifol.

4 Thema ac 20 safon sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn

Cyflwyniad i'r disgrifyddion safonau

- Blaenoriaethwyd y safonau o fwy na 100 y gellid bod wedi'u datblygu i'r 20 a ddisgrifir yma
- Mae'r safonau'n ddynamig, nid yn sefydlog, sy'n golygu y bydd y gyfres o safonau'n esblygu. Pan fydd safon yn cael ei chyflawni ledled Cymru, gellir ei disodli ag un newydd. Mae hyn yn golygu y gellir ychwanegu a dileu safonau ar ôl cynnal adolygiad trylwyr
- Darperir sail resymegol fer i helpu i ddeall cyd-destun pob safon a'r dystiolaeth ar ei chyfer
- Mae pob safon yn berthnasol i bawb sy'n cael asesiad dementia, diagnosis o ddementia ac yn byw gyda dementia, yn ogystal â'u gofalwyr, gan gydnabod dementia fel grŵp agored i niwed, ynghyd ag unigolion â nodweddion arbennig fel grwpiau Anabledd Dysgu a Phobl Ddu, Asiaidd ac Ethnig Leiafrifol
- Dylai rhanbarthau ystyried y safonau yn eu cyfarwydd gan eu bod yn cyd-fynd â'i gilydd
- Bydd y cyfrifoldeb lefel uchel am gyflawni yn cael ei amlygu wrth ymyl y safonau, ond y neges allweddol yw hybu partneriaeth rhwng asiantaethau a rhanddeiliaid i symud y safonau ymlaen. Ar lefel leol, bydd y Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol a'r Fforwm Dementia yn penderfynu pa asiantaethau fydd yn gyfrifol am y safonau a beth mae'r cyfrifoldeb hwnnw'n ei olygu e.e. pa gamau gweithredu. Fodd bynnag, y dull cyffredinol yw cyfrifoldeb amlasiantaethol
- Mae'r gofynion adrodd a mesur yn cyd-fynd ag ystod o ffrydiau archwilio ac adrodd sydd eisoes yn bodoli, fel rhai Coleg Brenhinol y Seiciatryddion a'r Safonau Gofal Iechyd, a datblygir diffiniadau mesur ychwanegol fel y bo'r angen. Bydd adrodd a mesur yn dechrau yn ystod y cam gweithredu, a'r Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol a'r Fforwm Dementia fydd yn gyfrifol am hynny
- Mae'r safonau'n cefnogi'r Cynllun Gweithredu ar gyfer Dementia (DAP) trwy ganolbwyntio ar gyfres ddiffiniedig o ymyriadau a bennwyd i wella gofal dementia, a byddant yn datblygu eitemau craidd y DAP yn ystod y ddwy i dair blynedd nesaf. Bydd hyn yn helpu i osod y sylfeini ar gyfer strwythur y DAP ar gyfer y 5 mlynedd nesaf a thu hwnt

Hygyrch

01.

Cam Un: Mae'r safon hon yn ymwneud ag ymgysylltu â'r gymuned gan ddefnyddio un ardal o fewn rhanbarth yn gweithio mewn partneriaeth, gan gymryd 6-12 mis i ymgysylltu â'r gymuned honno er mwyn dysgu, dangos a dadansoddi'r hyn y mae pobl ac asiantaethau wedi nodi bod arni ei angen e.e. nodi 'sut beth yw gofal ac ymyrraeth dementia yn yr ardal hon'. Bydd hyn yn creu gweledigaeth a chynllun twf (cyflawni). **O ganlyniad i COVID19, bydd rhaid cael pwyslais cryf ar bob math o gysylltu a darparu gwasanaeth sy'n dilyn y canllawiau cenedlaethol.

Cam Dau - Blwyddyn dau ymlaen: darperir cefnogaeth a chymorth yn rhan o'r fframwaith cyflawni dwy flynedd. Bydd pob rhanbarth yn canolbwyntio ar weithredu'r weledigaeth a'r cynllun twf (cyflawni) y cytunwyd arno ym mlwyddyn dau, gyda phwyslais ar fesur a sicrwydd.

Mae'r ffocws ar gyfer y safon hon y **pwysleisio elfen cam un:**

- **Amylgu un gymuned mewn rhanbarth** e.e. Cwmbrân, Caerfyrddin. Gweithio mewn partneriaeth, gan ddangos gwir ymgysylltu a chydgyhyrchu, i ddatblygu cynllun yn ymwneud â'r hyn y mae gofal dementia'n ei olygu i'r gymuned honno – sut beth ydyw – a chreu gweledigaeth gymunedol sy'n cynnwys manau cyfarfod, canolfannau neu hybiau. Bydd cydgyhyrchu'n gadarn, yn ystyrlon ac yn amlwg, a dangosir hyn drwy gydol y fenter. Bydd treulio'r amser hwn yn ymgysylltu yn sicrhau bod y gwaith cynllunio'n cydfynd ag anghenion y gymuned
- Gallai man cysylltu ffisegol gael ei ddarparu neu beidio – mae'r safon hon yn ymwneud â'r hyn y mae'r gymuned yn dweud bod arni ei angen
- Bydd y man cyfarfod, y ganolfan neu'r hyb yn hygyrch ac yn cynnig amgylchedd diogel a chyfeillgar i bobl gychwyn sgwrs am eu hiechyd gwybyddol. Gallent sgwrsio am fod yn anghofus, teimlo'n unig, teimlo'n isel, yn ynysig, cael trafferth ymdopi â bywyd pob dydd a phethau sy'n achosi straen, neu fe allai fod yn fan lle y gall pobl sydd â dementia, eu gofalwyr a'u teuluoedd a allai fod yn cael trafferth ymdopi o ddydd i ddydd ddod i gael y gofal a'r cymorth iawn. Bydd yn cynnig lle i gysylltu â phobl, y gymuned a gwasanaethau, er mwyn helpu i gynnal sgiliau a'u cynyddu i'r eithaf i alluogi pobl i fyw gyda dementia
- Mae'r man cyfarfod, canolfan neu hyb yn cynnwys cysylltiad a mynediad digidol / ffôn er mwyn cynnig gwybodaeth, cymorth, eiriolaeth, cymorth gan gymheiriaid, ymyriadau cymdeithasol ac iechyd corfforol a chymorth i bobl sy'n byw gydag anawsterau iechyd gwybyddol, gan gynnwys dementia, fel pwynt mynediad ac ymyrraeth.

**Mae'r weledigaeth a'r cynllun gweithredu canlyniadol yn ffurfio rhan o gam dau ar gyfer y safon hon.

Sail Resymegol Fer

Trwy gydgyhyrchu, gall rhanbarthau gael gwybodaeth gan eu defnyddwyr i wella ansawdd gwasanaethau, a dylunio llwybrau a gwasanaethau'n well yn seiliedig ar brofiadau ac arbenigedd defnyddwyr.

Drwy gydol yr ymgynghoriad, dywedodd pobl wrthym nad oeddent yn gwybod ble i fynd pan wnaethant ddechrau cael trafferth â'u hiechyd gwybyddol. Dywedodd pobl wrthym nad oeddent yn barod i gael sgwrs ffurfiol â'u meddyg teulu pan oedd eu hanawsterau gwybyddol wedi dechrau. Bydd canolfannau iechyd gwybyddol cymunedol yn cefnogi man diogel a cham cyntaf i ddechrau'r sgwrs am anawsterau iechyd gwybyddol.

Bydd canolfannau iechyd gwybyddol cymunedol integredig a hygyrch yn cyflawni swyddogaeth ddeuol trwy gefnogi gwasanaethau gofal unigol i bobl sy'n cael anawsterau iechyd gwybyddol, ynghyd â darparu gwasanaethau hybu iechyd gweithredol i wella iechyd y boblogaeth yn y gymuned. Mae'r safon hon yn cyd-fynd â'r holl safonau eraill yn y llwybr hwn wrth greu 'sut olwg sydd ar ofal dementia yn yr ardal hon.'

02.

Bydd gwasanaethau yn y manau cysylltu yn darparu addasiadau rhesymol i ofal sy'n bodloni anghenion a dewisiadau personol yr unigolyn. Bydd hyn yn cynnwys yr holl bobl sy'n defnyddio gwasanaethau cymunedol a chleifion mewnol, gan gydnabod bod pobl â dementia yn grŵp agored i niwed.

- Mae addasiadau rhesymol yn cynnwys: trosi gwybodaeth fel ei bod yn hawdd ei deall, addasu amserau a lleoliadau apwyntiadau i alluogi mynediad ac ymgysylltiad, sicrhau nad yw pobl Heb Fynychu (DNA) oherwydd na allant brosesu a gweithredu ar y wybodaeth a roddwyd.
- Cydnabod bod angen data cywir ynglŷn â phwy yw'r boblogaeth hon ym mhob rhanbarth a fydd yn darparu tystiolaeth ar gyfer cynllun gweithredu blaengar i weithio tuag at wneud addasiadau rhesymol i bawb sy'n byw gyda dementia (mae hyn yn cysylltu â safonau un, tri, ac un ar ddeg).

Sail Resymegol Fer

Mae Deddf Cydraddoldeb 2010 yn datgan bod gan unigolyn anabledd os oes ganddo nam corfforol neu feddyliol a bod y nam hwnnw'n cael effaith sylweddol a thymor hir ar allu'r unigolyn i gyflawni gweithgareddau dydd i ddydd arferol. Mae'r Ddeddf hon yn cydnabod dementia fel anabledd yn yr ystyr hon, felly mae angen gwneud addasiadau rhesymol ar gyfer pawb sy'n byw gyda dementia yn seiliedig ar eu hanghenion unigol.

Bydd addasiadau rhesymol sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn yn ei helpu i fyw'n dda trwy gynyddu ei annibyniaeth a'i allu i gymryd rhan yn ei gymuned i'r eithaf.

Mae Erthygl 5 Deddf Hawliau Dynol 1997 yn nodi pwysigrwydd sicrhau bod y bobl fwyaf a lleiaf agored i niwed yn ein gofal yn cael eu trin yn gydradd, a bod addasiadau rhesymol yn cael eu gwneud i sicrhau bod pawb yn gallu gwneud penderfyniadau gwybodus. Gallai hyn gynnwys sicrhau defnydd priodol o eiriolaeth, gan sicrhau bod llais yr unigolyn yn cael ei glywed ac yn derbyn ymateb priodol. O ran pobl sy'n ddarostyngedig i fesurau diogelu'r Ddeddf Amddifadu o Ryddid, rhoddir gwybod i aelodau'r teulu a phobl eraill arwyddocaol (lle y bo'n briodol).

Mae'r safon hon yn edrych ar y lefel facro a micro – sut mae'r system ofal yn ymateb i addasiadau rhesymol ar gyfer pob grŵp agored i niwed, dulliau unigol o gefnogi gofal sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn. Mae'n cysylltu â safon un, trwy ofyn a oes gennym gynllun gweithredu cadarn, ffrwd waith ar gyfer gwybodaeth hygyrch ar draws pob lleoliad a chymuned.

03.

- Bydd Gwasanaethau Asesu'r Cof (MAS) a gofal sylfaenol (meddygon teulu) yn defnyddio'r Codau READ (thesawrws cod terminoleg glinigol) i gofnodi diagnosis o ddementia a nam gwybyddol ysgafn ac yn cydweithio i hyrwyddo ymyrraeth a chefnogaeth gynnar (mae hyn yn cysylltu â safon un)
- Bydd y rhai hynny sy'n cael diagnosis o ddementia mewn lleoliadau y tu allan i MAS (gan gynnwys gofal sylfaenol, timau adnoddau cymunedol, cyswllt seiciatrïg a niwroleg) yn rhoi'r Cod READ penodol i'r meddyg teulu a'r MAS o fewn pythefnos o ddiagnosis
- Bydd MAS yn dangos tystiolaeth o weithgarwch gan ddefnyddio'r offeryn casglu data cytunedig
- Bydd rhanbarthau'n dangos tystiolaeth o gyfraddau diagnostig cynyddol trwy gynnal cylchoedd gwella gyda chymorth yr adnoddau Cyfraddau Diagnostig Cynyddol pan fyddant wedi'u cwblhau

Sail Resymegol Fer

Mae angen sicrwydd bod gwasanaethau ar gael ac yn cael eu darparu'n deg ledled Cymru, ni waeth ble y caiff unigolyn ddiagnosis, na pha fath o ddiagnosis o ddementia a roddir. Mae MAS a gofal sylfaenol yn gallu cael at y proffil diagnostig yn eu hardal. Bydd y dull o gyflawni safon tri yn cael ei gytuno'n lleol oherwydd bydd hyn yn annog gweithio mewn partneriaeth i sicrhau bod MAS a gofal sylfaenol yn cynnig ymagwedd bartneriaeth i bawb sy'n cael diagnosis, a'u gofalywyr a'u teuluoedd. Bydd trefniadau partneriaeth yn sicrhau y bydd y rhai hynny sy'n cael eu gweld gan feddyg teulu yn unig yn cael cynnig y canlynol o hyd:

- Cydlynwyr neu weithwyr cymorth dementia
- Cymorth ôl-ddiagnostig, lle y bo'r angen, a chyfeirio at gymorth ôl-ddiagnostig (gallai canolfannau gwybyddol gynnig yr ymyrraeth hon)

Gall Cymru ddisgwyl:

- cynnydd yng nghyfran y bobl â dementia sy'n cael diagnosis ffurfiol
- cynnydd yng nghyfran y bobl â dementia sy'n cael diagnosis pan fyddant yng nghamau cynnar y salwch
- cynnydd yn nifer y cleifion a gofalywyr sy'n cael profiad cadarnhaol o dderbyn gwasanaethau iechyd gwybyddol
- llai o berygl o argyfyngau yn ddiweddarach yn ystod y salwch.

Mae StatsCymru yn disgrifio'r dull o gyfrifo'r gyfradd diagnosis o ddementia amcangyfrifedig. Mae Gwelliant Cymru a Gwasanaeth Gwybodeg Cenedlaethol Cymru (NWIS) yn cydweithio i sicrhau bod data misol ar gael yn rhan o'r ffrwd waith MAS a bydd hefyd yn archwilio sut i ddadansoddi'r data e.e. ystod oed.

Yn rhan o'r ffrwd waith MAS, rydym yn archwilio datblygiad dangosfwrdd sy'n darparu diweddariadau misol ar y gyfradd diagnosis o ddementia amcangyfrifedig gan ddefnyddio poblogaethau wedi'u cofrestru â meddygon teulu i gynhyrchu'r enwadur. Amlinellir hyn ymhellach yn safon ugain a bydd yn ddefnyddiol i gefnogi gwelliant mewn modd mwy amserol.

04.

Bydd gwasanaethau anabledd dysgu yn diffinio proses i gofnodi cyfanswm y boblogaeth sy'n byw gydag anabledd dysgu, a Syndrom Down yn benodol, er mwyn cynnig archwiliad lles gwybyddol. Bydd hyn yn cynnwys pobl sy'n hysbys i bob gwasanaeth, gan gynnwys gwasanaethau iechyd, cymdeithasol a gofal sylfaenol sy'n cynnwys meddygon teulu a MAS. Mae gwasanaethau anabledd dysgu yn cael eu cysylltu â'r mentrau cynllunio gofal dementia rhanbarthol.

- Cam un: canolbwyntio ar Syndrom Down fel y grŵp perygl uchaf
- Cam dau: y boblogaeth ehangach a'r rhai hynny yr amlygwyd eu bod mewn perygl

Sail Resymegol Fer

Mae pobl sy'n byw gyda Syndrom Down mewn perygl uchel o ddatblygu dementia. Cydnabyddir yn eang os bydd symptomau a allai fod yn arwydd o ddechrau dementia yn cael eu hadnabod yn gynnar, gall hynny ganiatáu i'r unigolyn gael diagnosis cynnar, ac felly cyngor a chymorth priodol a fydd yn ei alluogi i fyw gyda dementia

Cam un:

- Cynigir archwiliad lles iechyd gwybyddol i bobl 30 oed er mwyn cael asesiad sylfaenol.
- Cynigir archwiliad lles iechyd gwybyddol i bawb sydd â Syndrom Down pan fyddant yn 40 oed

Darperir yr archwiliad hwn gan wasanaethau iechyd anabledd dysgu sy'n gweithio gyda gofal sylfaenol, cyswllt anabledd dysgu a MAS trwy ddull cydgysylltiedig.

Mae enghreifftiau lle mae triongli data o ofal sylfaenol, gwasanaethau iechyd anabledd dysgu a gofal cymdeithasol wedi arwain at ganlyniadau da o ran adnabod pobl a allai gael sgwrs am eu lles gwybyddol. Bydd y cylch gwella hwn yn cael ei ddefnyddio i ehangu a lledaenu ar draws rhanbarthau.

Bydd y safon hon yn cefnogi gwaith ychwanegol ar amlygu a chyrraedd poblogaethau eraill, fel BAME.

Ymatebol

05.

Dylai gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol ddarparu canlyniadau cyfres gytunedig o asesiadau ac ymyriadau a gwblhawyd (wedi'u rhestru) wrth atgyfeirio i MAS (pan fydd yr angen a gyflwynir yn dangos bod angen hynny). Bydd hyn yn cynorthwyo'r MAS pan fydd yn cynnal asesiadau ac wrth roi diagnosis. Bydd hefyd yn helpu'r unigolyn i reoli unrhyw anawsterau byw pob dydd a amlygwyd.

Sail Resymegol Fer

Bydd angen cyfuno gwybodaeth a gwasanaethau i ymateb i'r safon hon, yn yr un modd â safon un. Os oes gwybodaeth ar gael eisoes, dylid ei defnyddio (cysylltu MAS â systemau eraill). Os nad yw pobl wedi cael prawf llygaid ers blyneddodded, awgrymwch hynny. Bydd hyn yn cysylltu â gwaith clwstwr poblogaeth yn ymwneud â'r ymateb gofal sylfaenol i heneiddio a grwpiau risg uwch o ran sut i ymgysylltu â nhw, cynnal yr ymyriadau sylfaenol, edrych ar sut gellir helpu pobl i fynd at yr optegydd, yr awdiolegydd a'r deintydd ac ati. Ymagwedd systemau cyfan ydyw.

Cyfres gytunedig o asesiadau ac ymyriadau wedi'u cwblhau:

- Profion iechyd corfforol sylfaenol fel gwaelodlin: pwysedd gwaed / pwysau / taldra / profion gwaed arferol
- Atgyfeiriad awdioleg / asesiad / defnyddio prawf clyw cyfredol (mae cyfredol yn golygu o fewn y ddwy flynedd ddiwethaf oni bai bod anawsterau wedi'u hamlygu)
- Atgyfeiriad i deintydd / asesiad / defnyddio archwiliad cyfredol o iechyd y geg (mae cyfredol yn golygu blynyddol oni bai bod anawsterau wedi'u hamlygu)
- Atgyfeiriad offthalmoleg / asesiad (prawf golwg) / defnyddio prawf cyfredol (mae cyfredol yn golygu blynyddol oni bai bod anawsterau wedi'u hamlygu)
- Sgrinio Gwybyddol – offer a ddefnyddir gan ofal sylfaenol i sgrinio materion iechyd gwybyddol

Hanes Meddygol:

- Hanes Cymdeithasol – cofnodi hanes fel mater o drefn i ddarparu gwybodaeth sylfaenol am gymorth a chysylltiadau cymdeithasol
- Sganiau – fel y bo'n briodol, gan na fydd angen i bawb gael sgan ar gyfer materion iechyd gwybyddol
- Proffil gweithgareddau bywyd pob dydd - i gasglu gwybodaeth sylfaenol am weithgareddau pob dydd y mae'r unigolyn yn cymryd rhan ynddynt ar hyn o bryd, yn gallu eu gwneud a/neu'n cael trafferth eu gwneud hefyd

Mae'r safon hon yn:

- Helpu i wneud diagnosis mewn modd amserol
- Osgoi cysgodi diagnostig – bydd yn osgoi atgyfeiriadau diangen i MAS i asesu iechyd gwybyddol gan y bydd yn sylwi ar brif anghenion iechyd corfforol isorweddol
- Darparu gwaelodlin ar gyfer nifer o swyddogaethau sy'n bwysig i fesur dirywiad wrth symud ymlaen
- Diffinio trefniadau partneriaeth, disgwyliadau a chymorth
- Cefnogi atgyfeirio strwythuredig
- Hyrwyddo mynediad at ymchwiliadau ar-lein
- Annog arferion darbodus

Pan na fydd meddygon teulu'n gallu cynnig eitemau, archwilir pa gymorth sy'n angenrheidiol i gyflawni'r safon hon. Gallai gwaith partneriaeth a pherthnasoedd cadarnhaol rhwng MAS a meddygfeydd fod yn allweddol i gyflawni gwasanaethau syml ac integredig sy'n fuddiol i'r holl randdeiliaid yn glinigol ac o ran costau.

Yr hyn a fydd yn allweddol i'r safon hon fydd pennu'r broses ar gyfer cwblhau a phwy sy'n gyfrifol am ddarparu, gan gynnwys yr unigolyn a'i ofalwyr. Bydd angen i ranbarth archwilio hyn a'i brofi yn unol â'r fframwaith cyflawni. Felly, mae angen i MAS gael cymaint o wybodaeth â phosibl i asesu unigolyn sy'n cyflwyno darlun cymhleth.

06.

ydd Gwasanaethau Asesu'r Cof, o fewn 12 wythnos o'r adeg atgyfeirio, yn darparu ystod o ymyriadau (wedi'u rhestru) i gefnogi'r diagnosis. Mae'n bosibl y bydd angen ystyried platfformau digidol ac addasiadau a dulliau eraill.

Sail Resymegol Fer

Mae'r safon hon yn:

- Helpu i wneud diagnosis mewn modd amserol
- Osgoi cysgodi diagnostig trwy ddiystyru unrhyw brif anghenion iechyd corfforol isorweddol
- Mynd i'r afael ag unrhyw anawsterau isorweddol yn ymwneud â'r synhwyrau
- Sicrhau cymorth a chyngor emosiynol a seicolegol i'r unigolyn, ei ofalwyr a'i deulu i addasu i'r diagnosis
- Sicrhau cymorth a chyngor ynglŷn â rheoli nam gwybyddol ac effaith hyn ar ymdopi â gweithgareddau byw pob dydd, rolau a pherthnasoedd
- Sicrhau bod gweithiwr allweddol yn cynorthwyo'r unigolyn, ei ofalwyr a'i deulu trwy gyfnod ansicr wrth archwilio p'un a oes gan yr unigolyn gyflwr angheuol
- Cefnogi amryw opsiynau ar gyfer pobl sy'n byw gyda dementia: cyswllt ffôn, cyswllt a enwyd yn y clinig, cydlynwyr 3ydd sector

O fewn deuddeg wythnos o'r adeg atgyfeirio, bydd MAS yn darparu:

- Asesiad Sgiliau Swyddogaethol Gweithgareddau Bywyd Beunyddiol
- Asesiadau gwybyddol: ACE-111 a MoCA
- Sganiau h.y. CT, PET (fel y bo'n briodol)
- Adolygiad iechyd corfforol – gan ddefnyddio'r wybodaeth waelodlin a roddwyd gan ofal sylfaenol, fel y bo'n briodol, yn unol â'r angen clinigol
- Asesiad o anghenion gofalwyr a chymorth penodol sy'n gysylltiedig ag addasu i'r rôl a chynnal iechyd a lles gofalwyr
- Hanes cymdeithasol – gan gynnwys asesiad ynysu cymdeithasol a chyfeirio, llety ac ariannol
- Cefnogaeth emosiynol – yn ystod y cyfnod asesu ac wrth roi diagnosis, a ddarperir gan ymarferydd neu aelod o staff sy'n adnabod yr unigolyn, ei ofalwyr a/neu ei deulu orau
- Cynnig cwnsela cyn-ddiagnostig
- Gweithiwr cyswllt a enwyd: bydd gweithiwr cyswllt a enwyd yn cael ei neilltuo i bobl sy'n cael asesiad iechyd gwybyddol er mwyn iddynt drafod pryderon, y broses asesu a chanlyniadau posibl drwy gydol y cyfnod asesu
- Ymyriadau a strategaethau swyddogaethol gwybyddol - (a ddarperir yn y cartref neu mewn lleoliadau eraill, fel y bo'n briodol, i gynorthwyo â thrafferthion swyddogaethol beunyddiol sy'n deillio o anawsterau'r nam gwybyddol)
- Asesiadau synhwyrau (gan ddefnyddio asesiad gwaelodlin a ddarparwyd gan ofal sylfaenol oherwydd efallai na fydd angen ailadrodd y rhain o fewn y cyfnod deuddeg wythnos hwn)

Adolygiad iechyd corfforol o fewn MAS: Diben y fframwaith cyflawni yw bod rhanbarth yn pennu'r hyn sydd eisoes ar waith a'r hyn y mae arno ei angen i fodloni'r safon. Mae cyfleoedd i weithio mewn partneriaeth ar draws asiantaethau i fodloni meysydd fel iechyd corfforol a hefyd i amlygu bwlch sgiliau.

Ymyriadau a strategaethau gwybyddol ac ymyriadau ôl-ddiagnosis. Tybir nad oes angen ymyrryd cyn diagnosis, pan wyddom ei bod yn bwysig achub ar bob cyfle i gynnwys yr unigolyn mewn strategaethau a all ei helpu drwy gydol y cyfnod asesu. Gallai hyn helpu i fynd i'r afael â rhai o'r problemau uniongyrchol y mae'n ei wynebu e.e. gweithredu.

07.

Bydd gweithiwr cyswllt ar gael i bobl a fydd yn gallu darparu cefnogaeth emosiynol drwy gydol y cyfnod asesu ac yn ystod y 48 awr nesaf ar ôl cael diagnosis, a sicrhau ei bod yn cael ei chynnig fel y bo'r angen ar ôl yr adeg hon.

Sail Resymegol Fer

Yn ystod yr ymgynghoriad, clywsom gan bobl a'u gofawyr fod arnynt angen cymorth wrth fynd trwy'r cyfnod asesu ac wrth gael diagnosis o ddementia sy'n newid bywyd, yn cyfyngu ar fywyd neu'n angheuol. Dyma rai o'r profiadau a amlygwyd:

- Gall diagnosis gael ei roi ar ddiwrnod pan nad yw gwasanaethau craidd yn gweithredu drannoeth
- Gall addasu i'r diagnosis angheuol hwn fod yn drallodus a thrawmatig i bobl a'u teuluoedd – mae angen i ddulliau cymorth priodol fod ar waith i helpu pobl trwy'r cyfnod hwn.

Dangoswyd bod y ffordd rydym yn rhoi diagnosis sy'n cyfyngu ar fywyd a'r cymorth a roddwn i helpu'r unigolyn i addasu i hyn, yn effeithio ar allu'r unigolyn a'i deulu i wneud synnwyr o'r hyn sy'n digwydd ac, felly, gwneud newidiadau priodol i'w ffordd o fyw a chynlluniau ar gyfer y dyfodol.

Mae'r safon hon yn cynnig manylion ynglŷn â'r gefnogaeth emosiynol sy'n ofynnol yn ystod ac ar ôl diagnosis a sut rydym hefyd yn rheoli'r broses o roi diagnosis sy'n cyfyngu ar fywyd i'r unigolyn a'i deulu.

08.

Bydd pobl sy'n byw gyda Nam Gwybyddol Ysgafn (MCI) yn cael cynnig dewis o wasanaethau cyfannol sy'n monitro eu hiechyd a'u lles corfforol a meddyliol, trwy adolygiadau a gynhelir bob chwe mis o leiaf. Bydd hyn yn cynnwys amrywiaeth o opsiynau megis cymorth gan gymheiriaid. Dylai cyfeirio ac adnoddau cymunedol fod yn ganolog i'r holl ymyriadau (mae hyn yn cysylltu â safonau un a thri).

Sail resymegol fer

Mae tystiolaeth yn awgrymu bod 10-15% o'r bobl sy'n cael diagnosis o MCI yn datblygu dementia. Mae astudiaethau eraill wedi rhoi'r ffigur hwn mor isel â 5-10% o'r bobl sy'n cael diagnosis o MCI yn mynd ymlaen i ddatblygu dementia (Ymchwil Alzheimer, mis Ionawr 2018).

O ran pobl sy'n cael diagnosis o MCI, mae ymyriadau cynnar i fonitro dirywiad gwybyddol yn bwysig, a bydd cyngor ynglŷn â'r negeseuon chwe cham i leihau risg yn gwella dealltwriaeth o weithgareddau hybu iechyd ac atal er mwyn cynyddu eu lles i'r eithaf.

Mae amrywiaeth o ymyriadau a chyfleoedd gweithgarwch corfforol ar gael i unigolion a grwpiau mewn cymunedau, y gellir cyfeirio pobl atynt neu eu darparu gan wasanaethau statudol neu anstatudol.

Taith a Llywio

09.

O fewn 12 wythnos o gael diagnosis, bydd pobl sy'n byw gyda dementia yn cael cynnig addysg a gwybodaeth ynglŷn â phwysigrwydd gweithgareddau iechyd corfforol i gefnogi a hybu iechyd (mae hyn yn cysylltu â safon un).

Sail Resymegol Fer

Dywedodd pobl wrthym fod diffyg gwybodaeth am bwysigrwydd gweithgareddau sy'n hybu iechyd corfforol.

Mae sylfaen dystiolaeth gynyddol sy'n dangos bod ymyriadau ymarfer corfforol i wella cryfder, cydbwysedd, symudedd a gwydnwch yn cael effaith gadarnhaol ar atal oedolion hŷn sydd â nam gwybyddol rhag cwmpo. Mae tystiolaeth hefyd yn awgrymu bod ymarfer corfforol a wneir gyda'i gilydd yn gallu bod yn fuddiol i'r unigolyn sydd â dementia a'i ofalwr, trwy gynnal a, lle y bo modd, gwella eu gweithrediad corfforol, gwybyddol, cymdeithasol ac emosiynol, eu perthnasoedd a'u hansawdd bywyd.

Mae amrywiaeth o ymyriadau a chyfleoedd gweithgarwch corfforol ar gael i unigolion a grwpiau mewn cymunedau, y gellir cyfeirio pobl atynt neu eu darparu gan wasanaethau statudol neu anstatudol.

MCI: Bydd amrywiaeth o ymyriadau a chanllawiau ar gael i'r rhai hynny sy'n cael diagnosis (o ddementia ac MCI) yn rhan o'r safon hon, a bydd mynediad hefyd at ymyriadau wedi'u teilwra i fodloni'r camau nesaf ar gyfer y rhai hynny sy'n cael diagnosis o MCI.

10.

Bydd pobl sy'n byw gyda dementia, eu gofalwyr a'u teuluoedd yn cael cynnig dysgu, addysg a hyfforddiant sgiliau. Bydd hyn yn cael ei gynnis ar y cam priodol a'i ddarparu ar adegau arwyddocaol o daith unigolyn. Bydd yn cynnwys amrywiaeth o gymorth gan gymheiriaid a chyfluoedd i rannu profiadau (mae hyn yn cysylltu â safon un).

Sail Resymegol Fer

Mae derbyn diagnosis o ddementia a chael yr amser a'r cymorth i addasu i'r diagnosis hwn yn bwysig iawn. Efallai y bydd angen i'r unigolyn gael cymorth a chynngor ynglŷn â nifer o feysydd allweddol gan ffrindiau, teulu, cymheiriaid, arbenigwyr trwy brofiad neu weithwyr iechyd neu ofal cymdeithasol proffesiynol, neu bobl eraill mewn maes sy'n deall dementia. Gallai meysydd dysgu allweddol i gefnogi'r broses o addasu a byw'n dda gynnwys gwybodaeth a chynngor ynglŷn â thriniaethau a ffyrdd o aros yn egniol ac yn iach, materion ariannol a chynllunio ar gyfer y dyfodol, cyflogaeth (os yw'r unigolyn yn gweithio o hyd), gyrru, a chymorth ymarferol, emosiynol a pherthnasoedd i fyw yn dda.

Drwy gydol yr ymgynghoriad, dywedodd pobl wrthym fod rhaid i gyfluoedd dysgu a chymorth gael eu cynnig drwy gydol taith yr unigolyn, felly mae'r cyfle i gael sesiynau gwybodaeth a sgiliau sy'n briodol i'r cam ac anghenion, ar yr adeg iawn, yn bwysig.

Cydnabyddir y dylai fod pwyslais cryf ar gynnwys partneriaid sy'n ofalwyr ac aelodau'r teulu ym mhob cyfle er mwyn sicrhau y gallant gael y cymorth, y cynngor, y sgiliau a'r wybodaeth sy'n angenrheidiol i gyflawni eu rôl. Dylai ymyriadau a strategaethau swyddogaethol gwybyddol gael eu cynnwys, a bydd adnodd cenedlaethol ar gael yn cynnwys amrywiaeth o raglenni sy'n cydnabod anghenion a sgiliau gofalwyr.

11.

Bydd Cymru yn mabwysiadu'r Siarter Ysbytai sy'n Deall Dementia a bydd y broses o'i gweithredu a'i chanlyniadau yn cael eu hadolygu'n rheolaidd.

Sail resymegol fer

Mae'r egwyddorion ymarfer yn y Siarter Ysbytai sy'n Deall Dementia yn adlewyrchu'r dyheadau yng Nghynllun Gweithredu Cymru ar gyfer Dementia 2018-2022. Mae'r rhain yn cwmpasu nifer o ddulliau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn ac wedi'u seilio ar hawliau, gan gynnwys:

- Darparu dewis adeg prydau bwyd
- Gadael i bobl gysgu a deffro pan ddymunant
- Caniatáu amserau ymweld hyblyg
- Sicrhau bod gofal a thriniaeth yn ystyriol o ddiwylliant a bod gofal a thriniaeth yn cael eu darparu yn Gymraeg pan fo'r iaith honno'n iaith gyntaf i'r unigolyn
- Helpu teuluoedd a gofalmwr i barhau i gynorthwyo unigolyn â dementia tra bydd yn yr ysbyty, os ydynt yn dymuno
- Addasu amgylcheddau fel eu bod yn fwy 'cefnogol i ddementia', fel ystyried y gosodiad a'r arwyddion.

Trwy sefydlu fersiwn ar gyfer Cymru o'r Siarter Ysbytai sy'n Deall Dementia a ddefnyddir yn Lloegr, bydd ffocws clir ar gyfer datblygu darpariaeth gofal dementia gadarn.

Bydd Cymru yn defnyddio'r hyn a ddysgwyd o'r dull yn Lloegr ac yn ychwanegu ato trwy ddefnyddio Tasglu Rhanbarthol. Bydd hyn yn sicrhau ymrwymiad gan weithwyr proffesiynol, llunwyr polisiâu a phobl sy'n byw gyda dementia a'u gofalmwr. Bydd sefydlu tasglu i weithio gyda'r rhanbarth yn helpu cynaliadwydd y gwaith a bydd cyfarfodydd rheolaidd yn sicrhau bod y gwaith yn parhau.

Bydd offeryn paratoi a hunanwerthuso yn cefnogi dull adolygu gan gymheiriaid er mwyn i leoliadau gofal fesur eu perfformiad eu hunain yn erbyn y safonau a amlinellir yn y Siarter. Bydd cysylltu a rhannu ymarfer yn cefnogi tegwch ac yn gwella ansawdd yn genedlaethol, yn ogystal â chreu a chynnal perthnasoedd â rhanbarthau'r byrddau iechyd yng Nghymru.

Mae'r Siarter yn cyd-fynd â rhaglenni archwilio allweddol fel safonau gofal iechyd a'r archwiliad dementia mewn ysbytai gan y Coleg Brenhinol Seiciatreg, yn ogystal ag eraill. Mae eitemau'r archwiliad wedi cael eu croesgyfeirio i egwyddorion y siarter. Mae'n bwysig defnyddio archwiliadau presennol fel tystiolaeth ategol yn erbyn y siarter, ond bydd y siarter yn canolbwyntio ar sut mae'r wybodaeth yn cael ei defnyddio'n lleol i wella gofal dementia i fodloni egwyddorion y siarter.

12.

Bydd gweithiwr cyswllt a enwyd (cysylltwr) yn cael ei neilltuo i bobl sy'n byw gyda dementia a'u gofalwyr i gynnig cymorth, cyngor a chyfeirio, drwy gydol ei daith o ddiagnosis i ddiwedd oes.

Sail Resymegol Fer

Bydd gweithiwr cyswllt a enwyd yn sicrhau bod pobl yn cael eu cysylltu â rhwydweithiau cymorth lleol sydd ar gael, a allai gynnwys dewisiadau cymorth gan gymheiriaid, a galluogi mynediad at gyngor a gwybodaeth ariannol ac ymarferol arall ynglŷn â pha addasiadau y gellid eu gwneud i'w ffordd o fyw neu eu hamgylchedd i'w helpu i aros mor ffit ac iach â phosibl.

Bydd y safon hon yn cael ei chyflawni fesul cam:

Cam un:

Bydd hyn yn cynnwys neilltuo gweithiwr cyswllt a enwyd (cysylltwr) i bawb sydd newydd gael diagnosis o ddementia

Cam dau:

Amlygu pobl sydd eisoes wedi cael diagnosis o ddementia a neilltuo gweithiwr cyswllt a enwyd (cysylltwr) iddynt

Bydd y rôl cysylltwr dementia yn cael ei diffinio'n genedlaethol a bwriedir i swyddogaeth y rôl helpu'r unigolyn a'r gofalwr i gydlynu gofal. Nid yw llawer o bobl sy'n cael diagnosis o ddementia yn cael eu gweld gan y gwasanaethau dementia statudol craidd, ond mae'n rhaid i swyddogaeth y rôl hon gysylltu â gofynion cydlynu Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 a chydlynnydd gofal Mesur Iechyd Meddwl (Cymru) 2010.

13.

Bydd pobl sy'n byw gyda dementia yn cael mynediad, pan fydd angen, at wasanaethau perthnasol (a phan ddefnyddir gwasanaethau iechyd meddwl) penodol ar ôl diagnosis ni waeth ble maen nhw'n byw. Mae hyn yn cyd-fynd â'r gofal a'r tîm o amgylch yr unigolyn (mae'n cysylltu â safonau un, tri a deuddeg)

Sail Resymegol Fer

Dywedodd pobl yn yr ymgynghoriad wrthym er eu bod yn defnyddio gwasanaethau iechyd meddwl arbenigol fel MAS, neu wasanaethau eilaidd, prin oedd y mynediad at ystod o grwpiau proffesiynol a gwirfoddol sy'n gweithio mewn partneriaeth a all ddarparu amrywiaeth o ddulliau triniaeth ac ymyrraeth.

Mae'r gwasanaethau penodol a amlygwyd yn cynnwys:

- Therapi Lleferydd ac Iaith
- Deietegydd
- Awdioleg
- Deintyddiaeth
- Offthalmoleg
- Ffisiotherapi
- Gofal lliniarol o ddiwrnod y diagnosis
- Therapi Galwedigaethol
- Seicoleg
- Nyrsys iechyd meddwl
- Gweithiwr cymdeithasol
- Gwasanaethau arbenigol iechyd meddwl
- Podiatreg

Bydd profiad pob unigolyn o'i ddementia yn unigryw. Gall dementia effeithio ar bobl mewn llawer o wahanol ffyrdd, felly bydd angen amrywiaeth o sgiliau a phroffesiynau i fodloni anghenion pobl. Bydd gwasanaethau penodol a ddatblygwyd o amgylch yr unigolyn yn cefnogi mynediad amserol er mwyn bodloni amrywiaeth o anghenion fel y gall yr unigolyn fyw yn dda.

Er enghraifft, byddai Timau Adnoddau Cymunedol yn cael eu cynnwys mewn dull 'tîm o amgylch yr unigolyn' ynghyd â gwasanaethau eraill a allai fod eu hangen ar bobl, gan gynnwys dull ymgysylltu rhithwir ac wyneb yn wyneb trwy amrywiaeth o wahanol ddulliau cysylltu e.e. sut mae gwasanaethau'n cydweithio fel opsiwn un stop o fewn y ffordd y mae cymuned wedi cytuno y dylid darparu cymorth dementia (yn unol â safon un).

Gwasanaethau penodol yw gwasanaethau sy'n gallu ymateb i anghenion pobl sydd â dementia ac efallai nad oes angen iddynt fod yn staff penodol sy'n gweithio ym maes gofal dementia mewn gwasanaethau iechyd meddwl, er enghraifft. Mae gan y gwasanaeth e.e. deieteg neu ffisiotherapi cymunedol, ddigon o gyllid i ddarparu cymorth gofal dementia mewn cymuned ynghyd â'r gallu a'r adnoddau i ymateb i'r angen. Bydd hyn yn golygu bod gwasanaethau craidd yn archwilio pa fuddsoddiad sy'n angenrheidiol i ymateb i ofal dementia, yn unol â ffocws safon un.

14.

Bydd pobl sy'n byw gyda dementia yn cael apwyntiad wyneb yn wyneb cyfredol lle y bydd adolygiad iechyd corfforol yn cael ei gynnal mewn partneriaeth gan ofal sylfaenol a gofal eilaidd. Pan fydd rheswm y gellir ei gyfiawnhau dros beidio â darparu apwyntiad wyneb yn wyneb, bydd adolygiad iechyd corfforol yn cael ei gynnal trwy ddulliau eraill h.y. platfformau digidol, ymgynghoriad ffôn.

Sail Resymegol Fer

Ystyrir bod pobl sy'n byw gyda dementia yn grŵp agored i niwed, felly fe allent fod mewn perygl o anghydraddoldebau iechyd a chymdeithasol. Mae anghydraddoldebau iechyd ar gyfer pobl sydd â dementia i'w gweld yn y dystiolaeth sy'n awgrymu eu bod yn cael llai o ofal iechyd sylfaenol, ataliol na phobl nad oes ganddynt ddementia.

Mae tystiolaeth yn awgrymu y gallai cynyddu nifer yr archwiliadau iechyd ar gyfer pobl sy'n byw gyda dementia wella canlyniadau iechyd. Yn ogystal, mae cysylltiad uniongyrchol sy'n dangos nad oes angen i bobl sy'n cael archwiliadau iechyd rheolaidd gael eu derbyn i'r ysbyty ar sail heb ei drefnu mor aml (Cooper C, 2017).

Bydd sicrhau bod archwiliad iechyd yn dod yn rhan o'r adolygiad gofal blynyddol ar gyfer pobl sy'n byw gyda dementia yn diogelu rhag unrhyw anghydraddoldebau iechyd a allai gael eu profi.

Gallai dulliau partneriaeth o gynnal yr archwiliadau iechyd fod yn briodol a byddent yn cefnogi'r nod gofal o amgylch yr unigolyn ac yn darparu mynediad haws at ofal. Gan gyd-fynd â safon ugain, sef y llyfr gwaith mesur, bydd hyn yn cofnodi faint o bobl â dementia a gafodd adolygiad wyneb yn wyneb i lywio gwelliant.

15.

O fewn 12 wythnos o gael diagnosis o ddementia, bydd pobl yn cael cynnig cymorth i ddechrau cynllunio ar gyfer y dyfodol, gan gynnwys gofal diwedd oes. Bydd y cynnig hwn yn cynnwys y cyfle i adolygu a diweddarau'r cynllun drwy gydol taith yr unigolyn. Lle y bo'n briodol, bydd cynrychiolaeth a defnyddio eiriolwr yn sicrhau bod hawliau'r unigolyn yn cael eu cynnal.

Sail Resymegol Fer

Mae cynllunio ar gyfer y dyfodol a gwneud penderfyniadau allweddol yn bwysig i bawb oherwydd fe allai fod adegau pan na fydd yr unigolyn sy'n byw gyda dementia yn gallu cyfleu'r hyn sy'n bwysig iddo, ei ddymuniadau a'i anghenion o ran bywyd beunyddiol, iechyd, gofal cymdeithasol, cyllid, tai a phenderfyniadau diwedd oes.

Amlygwyd pwysigrwydd defnyddio eiriolaeth, lle y bo'n briodol, yn gryf yn ystod yr ymgynghoriad. Bydd hyn yn sicrhau bod hawliau'r unigolyn yn cael eu cynnal.

Yn ystod yr ymarfer cwmpasu helaeth ar gyfer y safonau, dywedodd pobl fod angen cymorth a chyflwyno i gymorth yn dilyn diagnosis. Bydd pobl yn gwybod pan fyddant yn barod i ymgysylltu a byddant wedi sgwrsio am yr hyn y mae angen iddo ddigwydd nesaf. Y farn gyffredinol oedd: o fewn tri mis, bydd llawer o bobl yn barod i ymgysylltu, gan gydnabod y bydd rhai pobl sydd eisiau cymryd mwy o amser neu na fyddant byth eisiau ymgysylltu â chynllunio ar gyfer y dyfodol. Bydd hyn yn osgoi'r sefyllfa bresennol lle nad yw pobl yn cael llawer o gymorth yn dilyn diagnosis neu lle mae'r cymorth yn dod yn rhy hwyr ac nid yw'r unigolyn yn gallu ymwneud â'i gynllunio ei hun.

16.

Bydd sefydliadau a lleoliadau gofal sy'n darparu gofal dementia dwys (mae hyn yn cynnwys lleoliadau cleifion mewnol iechyd meddwl ac anabledau dysgu) yn darparu'r fframwaith a'r strwythur er mwyn i Fapio Gofal Dementia (DCM) ddod yn arfer cyffredin, gan gefnogi rhesymu a phenderfyniadau clinigol. Bydd gwasanaethau DCM iechyd meddwl yn cynnig cymorth DCM i ofal aciwt, carchardai a lleoliadau cartrefi gofal.

Sail Resymegol Fer

Yn yr ymgynghoriad, dywedodd pobl wrthym fod hyn yn offeryn pwysig i werthuso a dysgu am arferion galluogol sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn. Bydd ymsefydlu'r offeryn hwn yn ein helpu i wella gofal ar draws gwasanaethau. Bydd yr offeryn hwn yn cefnogi tystiolaeth sy'n sicrhau bod gwasanaethau'n bodloni anghenion pobl ac yn ymateb iddynt yn briodol ar bob cam o daith yr unigolyn. Bydd strategaeth DCM ar gyfer Cymru yn cefnogi'r safon hon.

17.

Bydd pob aelod o staff sy'n darparu gofal ar bob lefel ym mhob disgyblaeth a lleoliad yn cael y cyfle i gymryd rhan mewn dysgu a datblygu sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn, gyda chymorth i roi hynny ar waith mewn arferion dyddiol. Bydd hyn yn ddull rhanbarthol ar y cyd o amlygu ystod o gyfleoedd dysgu a datblygu, gan gynnwys gwella ansawdd.

Sail Resymegol Fer

Fframwaith yw Gwaith Da (2016) sydd wedi'i fwriadu i gynorthwyo pawb ym mhob maes a phob cam o ofal dementia i amlygu a myfyrio ar eu cryfderau a'u hanghenion datblygu unigol sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn.

Mae angen i effeithiolrwydd unrhyw gyfleoedd dysgu a datblygu gael ei fesur yn ôl yr effaith y mae wedi'i chael ar ddarparu gofal, nid nifer y bobl sydd wedi cael eu hyfforddi.

Bydd deall ac ymgorffori methodolegau gwella yn helpu i ddarparu'r offer i werthuso a deall manylion cyfleoedd dysgu a datblygu a'u heffaith ar ganlyniadau'r gofal a ddarperir.

Mae'r safon hon yn cefnogi'r Fframwaith Gwaith Da trwy fanylu ar ddulliau a chyfleoedd ymarferol y gellir eu dosbarthu'n ddysgu a datblygu. Mae'n gwella ysbryd y fframwaith trwy symud oddi wrth gyfres o feini prawf tuag at gymhwyso ymarferol. Gellir cytuno ar yr hyn a ystyrir yn dystiolaeth o ddysgu a datblygu, a bydd felly'n gwella'r dulliau adrodd sylfaenol sydd ar waith ar hyn o bryd. Mae'n gosod cyfrifoldeb ar ranbarthau i ganolbwyntio ar amrywiaeth o gyfleoedd dysgu a datblygu, gan gynnwys goruchwyliaeth.

18.

Bydd pobl sy'n byw gyda dementia, eu gofalwyr a'u teuluoedd yn cael cymorth i ymdopi ag apwyntiadau. Bydd hyn yn osgoi derbyn nifer fawr o apwyntiadau iechyd a gofal cymdeithasol sy'n gallu llethu, drysu ac ynysu'r unigolyn.

- Addasiadau rhesymol i sicrhau bod cynigion effeithiol a chydlynol yn cael eu gwneud i'r unigolyn
- Gall y sefydliad adolygu'r apwyntiadau a gynigir a'r ffordd maen nhw'n digwydd e.e. technoleg ddigidol, ymweliadau cartref, sesiynau adolygu amlddisgyblaethol, i sicrhau ymateb cydlynol (mae hyn yn cysylltu â safonau un, dau a deuddeg)

Sail Resymegol Fer

Mynegodd pobl, gan gynnwys gofalwyr, rwystredigaeth ynglŷn â'r maes hwn yn yr ymgynghoriad. Bydd symleiddio prosesau gweithredol yn ymarferol yn helpu'r gwasanaeth i osgoi dyblygu a chynyddu cyfleoedd i arfer egwyddorion darbodus wrth ddarparu gwasanaethau. Gallai hyn gynnwys archwilio cyfleoedd o fewn rolau, trefniadau gweithio mewn partneriaeth a datblygu asesiadau, protocolau a phrosesau integredig.

Mynediad ac apwyntiadau: Ymagwedd systemau cyfan yn hytrach na chydlynu gofal yn unig. Dylid edrych ar sut mae'r sefydliad / system yn cefnogi pobl agored i niwed a darparu opsiynau ar gyfer sut gall pobl fynychu apwyntiadau wrth ymgysylltu â phob lleoliad a gweithiwr proffesiynol ym maes iechyd a gofal cymdeithasol.

Ar lefel ficro, mae'n rhaid gwneud addasiadau rhesymol unigol ar gyfer yr unigolyn. Gall hyn gael ei gyflawni a'i gefnogi trwy gydlynu gofal, rolau cysylltwr dementia a thrwy'r tîm o amgylch yr unigolyn.

Partneriaethau a Pherthnasoedd

19.

Pan fydd unigolyn sy'n byw gyda dementia yn gorfod newid neu symud rhwng unrhyw leoliadau neu wasanaethau, bydd gwasanaethau'n sicrhau bod gofal gydag ymyriadau cefnogol yn cael eu cydlynu'n briodol i alluogi'r unigolyn i ystyried ac addasu i'r amgylchedd newydd. Bydd hyn yn sicrhau bod yr holl bartneriaid gofal yn cyfathrebu ac yn cydweithio â'i gilydd i gefnogi trosglwyddiad di-dor.

Sail Resymegol Fer

Mae trosglwyddo'n cynnwys trosglwyddo cyfathrebu: cynlluniau gofal a chymorth, cynlluniau ymyrraeth a dogfennau 'Dod i'ch adnabod chi'. Yn rhan o'r safon hon, dylid ystyried ffurfio perthnasoedd a gweithio mewn partneriaeth i feithrin proses ddiraffwrth o drosglwyddo gofal.

Bydd sicrhau bod yr holl wasanaethau'n cydnabod a chefnogi addasiadau rhesymol ar gyfer yr unigolyn a'i ofalwr yn ystod y cyfnod hwn yn galluogi'r unigolyn a'i ofalwr i addasu'n well i'r newid yn eu hamgylchiadau.

Mae'r safon hon yn ymwneud â chydlynu'r system ofal yn ogystal â gwneud penderfyniadau unigol. Er enghraifft, osgoi trosglwyddo sawl gwaith rhwng wardiau, sy'n gallu drysu'r unigolyn. Mae pwyslais ar dwf system trwy adolygu, cynllunio a gweithredu sut y gellir darparu gofal i'r unigolyn, pobl sydd â dementia ar lefel systemau ac ar lefel yr unigolyn.

20.

Gan weithio mewn partneriaeth, bydd y rhanbarth yn bodloni gofynion yr eitemau data cytunedig (llyfr gwaith mesur) ar gyfer adrodd a sicrwydd.

Sail Resymegol Fer

Bydd y casgliad o eitemau data cytunedig yn rhoi trosolwg o'r mathau o wasanaethau ac adnoddau sydd ar gael ar hyn o bryd i ddarparu gofal dementia. Bydd y safon yn ychwanegu at yr eitemau sydd eisoes yn cael eu defnyddio i fesur yn y rhanbarthau ac yn cynnig eitemau newydd, lle y bo'n berthnasol. Bydd hyn yn helpu i greu darlun o'r gofal sy'n cael ei ddarparu i bobl sy'n byw gyda dementia a'u gofalwyr yng Nghymru.

Roedd yr ymarfer cwmpasu helaeth ar gyfer y safonau hefyd wedi ymgynghori ar fesur, gan ddarparu nifer o enghreifftiau o adrodd ar berfformiad nad oedd yn cefnogi ymarfer. Fel arfer, adroddir heb ddisgrifio'r diben i'r gweithlu, felly mae'n cael ei wahanu oddi wrth welliant mewn ymarfer, neu gofynnir am ddata o fewn amser adrodd byr. Bydd y safon hon yn cynnig dull llyfr gwaith - un llyfr gwaith sy'n manylu ar yr holl ofynion (gyda sail resymegol a diffiniadau) a ddarperir i'r rhanbarth o'r cychwyn cyntaf ac sydd ar gael i'r gweithlu ar gyfer y flwyddyn adrodd honno e.e. 1 Ebrill.

Bydd y llyfr gwaith yn manylu ar yr holl adrodd misol, deufisol, chwarterol, chwemisol a blynyddol sy'n ofynnol, gan amlygu'r hyn y mae angen gweithio tuag ato, ac ati. Bydd yn rhan o'r fframwaith cyflawni ar gyfer gweithredu yng ngham 2 a rhoddir canllawiau i'r rhanbarthau ar sut i ddefnyddio'r llyfr gwaith.

Diolch i bawb ledled Cymru a thu hwnt a gyfrannodd at ddatblygu'r disgrifydion o'r safonau dementia. Mae eich brwdfrydedd, eich arbenigedd, eich profiad bywyd a'ch ymroddiad wedi galluogi'r disgrifyddion lefel uchel hyn i gael eu datblygu i gefnogi'r Llwybr Safonau Dementia a'r Fframwaith Cyflawni sydd ar ddod.

IMPROVEMENT
CYMRU

Learn
Improve
and Assure

Llywodraeth Cymru
Welsh Government